

Adelaar in de sneeuw

Adelaar in de sneeuw

Michael Morpurgo

© 2015 Tekst: Michael Morpurgo
© 2015 Illustraties binnenwerk: Michael Foreman
© 2015 Oorspronkelijke uitgever: HarperCollins Children's Books, a division of HarperCollins Publishers Ltd.
© 2016 Nederlandstalige uitgave: Aerial Media Company bv, Tiel

1ste druk

Omslagontwerp: HarperCollinsPublishers
Omslagillustraties: The Catcher Photography/Getty Images (boy); DDP/ Camera Press (SS soldiers); Juniors Bildarchiv GmbH/Alamy (German shepherd); Zoonar GmbH/Alamy (background); Shutterstock.com (eagle); BPK/ Bayerische Staatsbibliothek/Heinrich Hoffmann (back cover).
Illustraties in nawoord © Shutterstock
Opmaak: Teo van Gerwen Design

www.michaelmorpurgo.com
www.aerialmediacom.nl
www.facebook.com/Aerialmediacompany

ISBN 978-94-026-0119-0
NUR 283

Dit boek is ook leverbaar als e-book: ISBN 978-94-026-0125-1

Blijf op de hoogte van het laatste nieuws over onze producten en auteurs!
Schrijf je in op onze nieuwsbrief op www.aerialmediacom.nl.

Aerial Media Company bv.
Postbus 6088
4000 HB Tiel

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 Auteurswet 1912, juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB, Hoofddorp).

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bladmuzieken, readers en andere compilatiewerken dient men zich tot de uitgever te wenden.

Dit boek is opgedragen aan soldaat en Victoria Cross laureaat Henry Tandey.

En wel hierom. Veel van mijn verhalen zijn geïnspireerd door de levens van echte mensen, door hun opgeschreven of doorvertelde herinneringen. Dit verhaal misschien nog wel meer dan alle andere. Als Michael Foreman me niet de bijzondere geschiedenis had verteld van Walter Tull, de eerste zwarte soldaat in het Britse leger, had ik nooit *Een medaille voor Leroy* geschreven. Als ik geen veteraan uit de Eerste Wereldoorlog had ontmoet, die bij de cavalerie en dus te paard had gediend, zou ik nooit *Oorlogspaar* hebben geschreven. Als ik niet in een museum van Ieper op een brief was gestuit waarin de moeder van een soldaat op de hoogte wordt ge-

steld van de executie van haar zoon wegens lafheid, had ik nooit mijn versie van zijn verhaal geschreven in *Soldaat Peaceful*. De herdenkingsmunt van de Lusitania, het Britse passagiersschip dat in 1915 door een Duitse torpedo tot zinken werd gebracht, bracht me op het idee voor *Luister naar de maan*, het verhaal van een overlevende van de ramp die meer dan duizend slachtoffers maakte.

Ik schrijf fictie, maar die fictie is geworteld in de geschiedenis. In de mensen die onze geschiedenis hebben gevormd. Die in onze oorlogen hebben gevochten en soms ook zijn gesneuveld. Mensen die echt hebben bestaan, maar in andere tijden hebben geleefd. Die vaak met onvoorstelbare moed afschrikwekkende gevaren hebben getrotseerd. Voor mij als schrijver is het een uitdaging om me hun moed voor te stellen en me in hun ervaringen in te leven.

Dus toen Dominic Crossly-Holland, eindredacteur van historische bbc-documentaires, me vertelde over de bijzondere levensloop van Henry Tandey, de meest onderscheiden soldaat uit de Eerste Wereldoorlog, wilde ik diens beweegredenen doorgronden. Dat heb ik gedaan. Niet door zijn biografie te schrijven, want die bestond al, maar door zijn geschiedenis als uitgangspunt te nemen

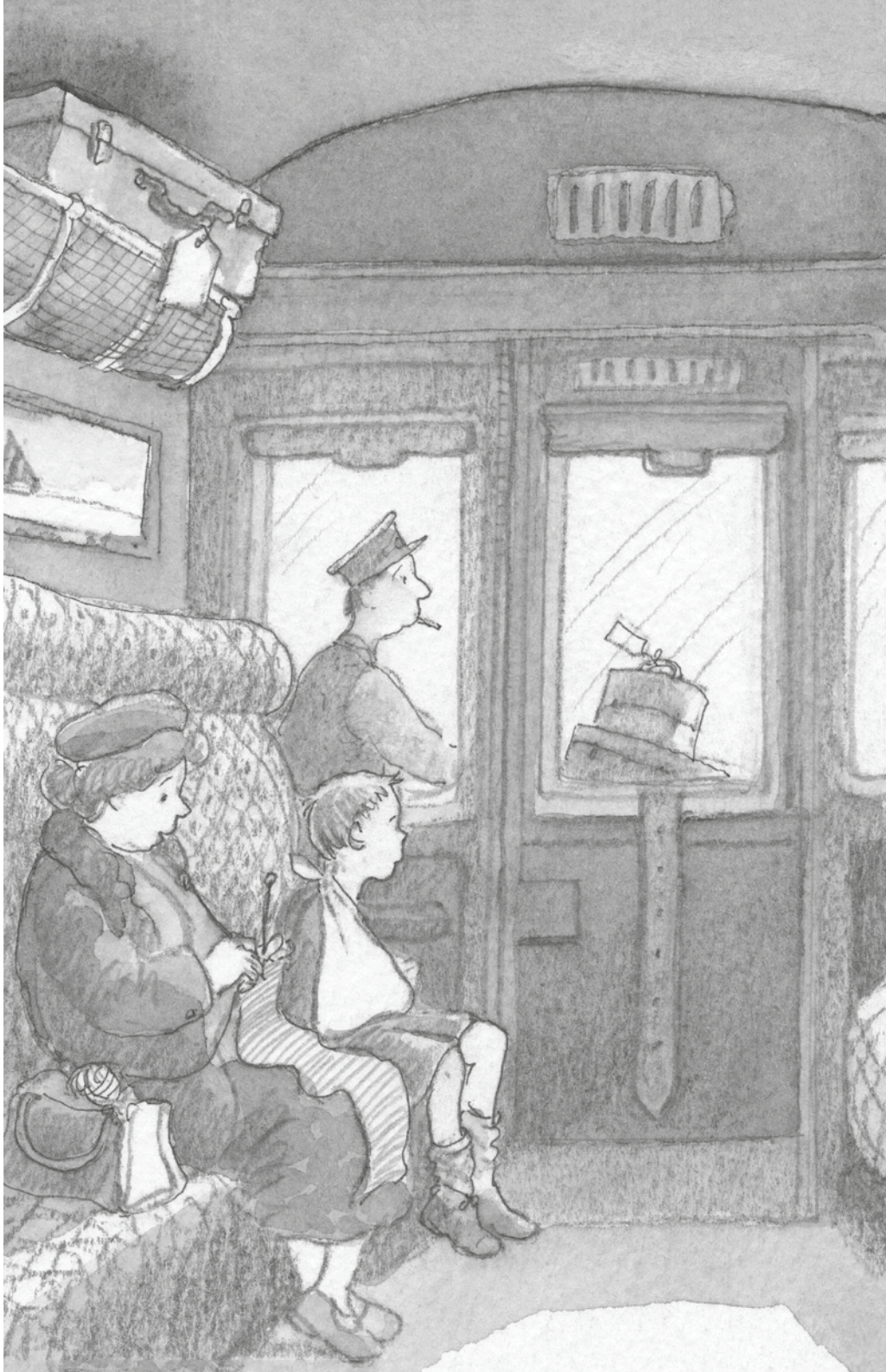
voor een fictief verhaal. Een verhaal dat het zijne overstijgt. Dat een beschouwing is over moed en over het dilemma dat ontstaat wanneer ons rechtvaardig handelen rampzalige gevolgen heeft.

Omdat dit verhaal onlosmakelijk verbonden is met Henry Tandey, leek het me juist om zijn geschiedenis, voor zover die bekend is, in dit boek op te nemen. Deze is te vinden in het nawoord.

Michael Morpurgo

16 februari 2015

DEEL 1

DE TREIN VAN 11.50 UUR NAAR LONDEN

1

De trein stond nog steeds stil op het station en ik vroeg me af wanneer we eindelijk zouden vertrekken. Ik was met mama. Ik was moe. Mijn arm deed pijn en jeukte onder het gips. Ik herinner me dat ze al zat te breien, want haar breinaalden tikten razendsnel tegen elkaar. Mama breide altijd en overal. Deze keer waren het sokken voor papa.

‘We hadden al lang weg moeten zijn,’ zei ze. ‘Wat zou er aan de hand zijn? Op die perronklok daar is het al twaalf uur geweest. Maar misschien wel begrijpelijk, gezien de omstandigheden.’ Daarna zei ze iets wat me

verbaasde. ‘Als ik in slaap val, Barney, moet je onze koffer goed in de gaten houden, hoor je me? Alles wat we bezitten, ligt daar boven in het bagagerek. Ik wil niet dat hij wordt gestolen.’

Ik bedacht net dat ik het maar een vreemde opmerking vond, omdat er behalve wij twee niemand in de coupé was, toen de schuifdeur openging en er een man binnenkwam. Hij zei niets en zonder ons ook maar een blik waardig te keuren, nam hij zijn hoed af, legde die naast onze koffer in het bagagerek en ging tegenover ons op de bank zitten. Vervolgens keek hij op zijn horloge en verdween achter zijn krant. Pas toen hij die liet zakken om zijn neus te snuiten, zag hij dat ik naar hem zat te staren. Hij knikte kort.

Wat me opviel, was dat hij er keurig verzorgd uitzag, van zijn glanzend gepoetste schoenen tot aan zijn zorgvuldig geknipte snor en zijn onberispelijke kraag en stropdas. Dit was geen man die mama’s koffer zou stelen. Bovendien kwam hij me op de een of ande-

re manier bekend voor, alsof ik hem eerder had gezien. Maar misschien verbeeldde ik me dat. Misschien kwam het omdat hij van dezelfde leeftijd leek als opa en me met eenzelfde onderzoekende blik aankeek.

Maar anders dan opa zag deze man er tot in de puntjes verzorgd uit. Opa was net een vogelverschrikker: zijn haar, of wat daarvan over was, piekte alle kanten op, zijn handen en gezicht waren altijd vuil van de kolen die hij rondbracht – nádat hij ze had gewassen. De man tegenover me had schone handen én schone nagels, die er al even verzorgd uitzagen als de rest van zijn voorkomen.

‘Ik hoop dat ik ermee door kan, jongeman,’ zei hij, terwijl hij me veelbetekenend aankeek.

Mama stootte me aan en verontschuldigde zich voor mijn onbeleefde gedrag. Toen richtte ze zich tot mij. ‘Hoe vaak moet ik nog zeggen dat je mensen niet mag aanstaren, Barney? Bied die meneer onmiddellijk je excuses aan.’

‘Het geeft niet, mevrouw,’ zei hij. ‘Zo zijn jongens nu eenmaal. Ik was vroeger net zo.’ En toen, na een korte stilte: ‘Pardon, mevrouw, maar dit is toch de trein naar Londen? Die van 11 uur 50?’

‘Dat hoop ik wel,’ zei mama. Ze stootte me weer aan,

omdat ik nog steeds zat te staren.

Ik kon het niet laten. Buiten op het perron liep de stationschef langs ons raam. Hij zwaaide met zijn groene vlag en blies zo hard op zijn fluitje dat zijn wangen opbolden en zijn hoofd zo rond en roze werd als een ballon. De trein pufte en steunde en zette zich

langzaam in beweging. Eindelijk waren we op weg.

‘Dat werd tijd,’ zei mama.

‘Hebt u er bezwaar tegen als ik het raam een stukje opendoe, mevrouw?’ vroeg de man. ‘Een beetje frisse lucht kan geen kwaad.’

‘Nee hoor, ga uw gang,’ antwoordde mama. ‘Het kost immers niks.’

De man stond op, liet het schuifraam enkele gaatjes zakken aan de leren riem en ging weer zitten. Opnieuw keek hij me aan, maar deze keer glimlachte hij. Ik glimlachte terug.

‘Hoe oud ben je?’ vroeg hij. ‘Negen?’

‘Tien,’ antwoordde mama in mijn plaats. ‘Hij is nogal

klein voor zijn leeftijd. Maar hij groeit als kool. Dat kan ook bijna niet anders, want hij eet voor heel Engeland. Ik snap niet waar hij het laat.’

Ze praatte over mij zoals opa over de pompoenen in zijn moestuin praatte: aan een stuk door en met zichtbare trots en plezier. Daarom vond ik het niet zo heel erg.

De trein kwam op gang en begon vaart te maken. Hij klonk een stuk vrolijker nu. *Diedel die dom, diedel die dom, diedel die die, diedel die dom.* Ik hield van dat geluid, van het ritme. Een tijdje werd er niets gezegd. De man boog zich weer over zijn krant en ik keek uit het raam naar de rijen platgebombardeerde straten. Ik dacht aan opa’s pompoenen en aan het schuurtje in zijn volkstuin, die een paar dagen eerder tijdens de luchtaanval was verwoest. Ik herinnerde me hoe hij naar de krater had gekeken, waar eens zijn groenten in keurige rijen naast elkaar hadden gestaan: kolen, preien, pastinaken. Zijn tuin was zijn lust en zijn leven, en het enige wat hij altijd netjes bijhield.

‘Ik spit het om en begin opnieuw, Barney,’ had hij gezegd en zijn ogen hadden geschitterd van woede. ‘Let op mijn woorden. We krijgen weer net zoveel uien en wortelen en aardappelen als we nodig hebben. De schurken die

dit op hun geweten hebben krijgen mij niet klein.’ Met de rug van zijn hand veegde hij de tranen uit zijn ogen; het waren tranen van ingehouden woede. ‘Weet je wat het is, Barney?’ ging hij door. ‘In de vorige oorlog, toen we tegen de Duisters vochten in de loopgraven, heb ik ze nooit gehaat. Het waren gewoon moffen, die net als wij hun plicht deden. Maar nu is het anders. Kijk wat ze met Coventry hebben gedaan – met mijn stad, mijn mensen. Ik haat ze, en ik haat ze ook om wat ze met mijn moes-tuin hebben gedaan. Ze hebben het recht niet.’ Hij pakte mijn hand en hield die stevig vast. Dat deed hij altijd als ik van streek was. Maar nu was hij van streek en was ik degene die hem een troostend kneepje in zijn hand gaf.

Maar als het om Big Black Jack ging, was opa ontroostbaar.

Tijdens de luchtaanval hadden we de hele nacht bevend van angst bij elkaar gezeten in de schuilkelder aan Mulberry Road. We wisten dat elke volgende bom ons fataal kon worden. Ook al probeerde je niet te luisteren of je er eentje hoorde aankomen, het ging vanzelf. Bij elke bom die viel, hoopte je dat het de laatste zou zijn. Maar het ging maar door. Opa was voor mama en mij een rots in de branding geweest. Hij had zijn sterke armen om

ons heen geslagen en had voor ons gezongen; zijn hese, luide stem had het gehuil en gejammer en geschreeuw overstemd. En op het moment dat een bom naderde, was hij nog harder gaan zingen, terwijl de bodem trilde en de schuilkelder zich vulde met stof.

Toen de sirenes eindelijk het sein ‘veilig’ gaven en we uit de schuilkelder kwamen – ik had geen idee hoelang we daarbeneden hadden gezeten – lag de stad in puin en smeulden er overal branden die een zinderende hitte verspreidden. Mulberry Road, of wat daarvan over was, was gevuld met een scherpe, verstikkende rook, die als een dikke mist om ons heen hing. Nergens was een stukje blauwe hemel te zien, nergens frisse lucht om in te ademen.

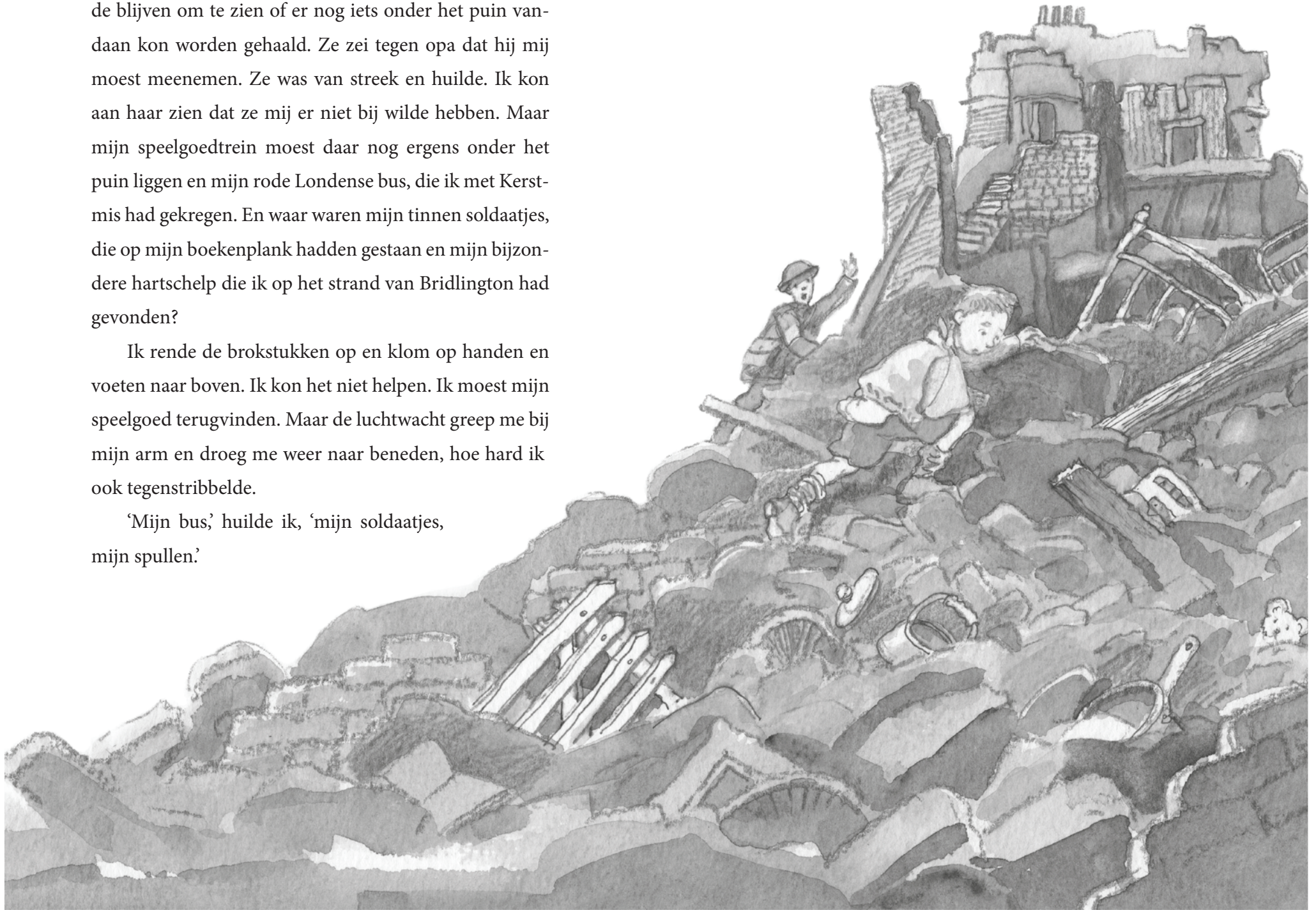
Tegen beter weten in liepen we naar ons huis aan het einde van de straat. Maar we hadden geen huis meer. We hadden geen thuis meer. En niet alleen ons huis was verdwenen, de hele straat was onherkenbaar verwoest. Er was niets meer van over. Het enige wat er nog stond, was de lantaarnpaal die ’s nachts mijn slaapkamer had verlicht. Behalve vrienden en burens, zag ik een politieman en een luchtwacht, die over de puinhopen klauterden en tussen de brokstukken aan het zoeken waren. Mama wil-

de blijven om te zien of er nog iets onder het puin van-
daan kon worden gehaald. Ze zei tegen opa dat hij mij
moest meenemen. Ze was van streek en hilde. Ik kon
aan haar zien dat ze mij er niet bij wilde hebben. Maar
mijn speelgoedtrein moest daar nog ergens onder het
puin liggen en mijn rode Londense bus, die ik met Kerst-
mis had gekregen. En waar waren mijn tinnen soldaatjes,
die op mijn boekenplank hadden gestaan en mijn bijzon-
dere hartschelp die ik op het strand van Bridlington had
gevonden?

Ik rende de brokstukken op en klom op handen en
voeten naar boven. Ik kon het niet helpen. Ik moest mijn
speelgoed terugvinden. Maar de luchtwacht greep me bij
mijn arm en droeg me weer naar beneden, hoe hard ik
ook tegenstribbelde.

‘Mijn bus,’ hilde ik, ‘mijn soldaatjes,
mijn spullen.’

Mama pakte me bij mijn schouders. ‘Het is te gevaarlijk, Barney,’ zei ze, terwijl ze me zachtjes door elkaar schudde. ‘Ga jij maar met opa mee. Doe wat ik zeg, jongen, alsjeblieft. Ik zal heel goed naar je speelgoed zoeken, dat beloof ik je.’

En dus nam opa me mee naar zijn moestuin. Hij zei dat we even gingen kijken of alles in orde was. Maar de echte reden was dat mama me weg wilde hebben bij al die huilende mensen. Mevrouw McIntyre zat op de stoep voor haar winkel, met gescheurde kousen en haar benen onder het bloed. Ze staarde in het niets en prevelde gebeden, terwijl ze de kralen van haar rozenkrans door haar vingers liet glijden. Meneer McIntyre moest daar ergens zijn, maar niemand kon hem vinden.

Vanaf de moestuin was het niet ver naar het weiland waar opa Big Black Jack had staan, ons oude trekpaard en opa’s beste kameraad sinds oma’s overlijden – en ook die van mij. Opa praatte de hele dag tegen hem terwijl ze samen kolen rondbrachten in de stad. Soms ging ik na school of in het weekend met hem mee. Niet om de kolenzakken te dragen, want die waren veel te zwaar voor me, maar om de lege zakken op te vouwen en netjes achter op de kar op een stapel te leggen. Bovendien moest

ik ervoor zorgen dat Big Black Jack genoeg haver in zijn voederzak had en dat hij altijd genoeg water te drinken had. Vandaar dat Big Black Jack en ik de beste maatjes waren.

Op het eerste gezicht leek alles in orde: de krakke-mikkige oude schuur stond nog overeind, de emmer naast de deur was nog tot de rand gevuld met water, het hooinet was leeg. Maar Big Black Jack was nergens te bekennen.

Toen pas zagen we het kapotte hek. Hij was uitgelopen – niet verwonderlijk na al die bommen. ‘Hij is op de vlucht geslagen,’ zei opa. ‘Maar dat geeft niet. Big Black Jack kan heel goed voor zichzelf zorgen. Hij redt zich wel. Hij heeft het al eens eerder gedaan. Hij komt vanzelf terug. Hij loopt altijd terug naar zijn stal.’

Maar ik wist dat opa het zei om zichzelf gerust te stellen. Hij hoopte er het beste van, maar vreesde het ergste.

2

Niet veel later vonden we Big Black Jack aan de rand van het bos, liggend op zijn zij in het gras. Tussen de bomen door zagen we een krater van een bominslag, omgeven door geknakte, verschroeide en versplinterde boomstammen. Big Black Jack lag er zo roerloos bij. Uiterlijk was er niets aan hem te zien. Ik keek in zijn opengesperde ogen, terwijl opa bij zijn grote hoofd neerknielde en met zijn vingers in zijn hals voelde. 'Koud,' zei hij. 'Hij is koud. Het arme beest. Het arme, oude beest.' Hij hilde stilletjes, met schokkende schouders.

